

Bài 9: Nhà nước xã hội chủ

Phần 1: Câu hỏi giữa bài

Câu hỏi (trang 74 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung nguồn gốc và bản chất của nhà nước: Dựa vào kiến thức lịch sử, em hãy cho biết: Nhà nước xuất hiện từ khi nào?

Trả lời:

- Nhà nước ra đời khi:

+ Xuất hiện chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất, khi xã hội phân hóa thành các giai cấp, mâu thuẫn giữa các giai cấp ngày càng gay gắt đến mức không thể điều hòa được.

+ Khi đó nhà nước xuất hiện nhằm điều hòa mâu thuẫn trong xã hội có giai cấp.

Câu hỏi (trang 76 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam: Theo em, bản chất giai cấp giai công nhân của nhà nước ta được thể hiện như thế nào?

Trả lời:

* Theo em, bản chất giai cấp công nhân của nhà nước ta được thể hiện tập trung dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản đối với nhà nước. Dưới sự lãnh đạo của Đảng toàn bộ hoạt động của nhà nước đều thể hiện quan điểm của giai cấp công nhân, đều thể hiện ý chí, lợi ích và nguyện vọng của giai cấp công nhân và nhân dân lao động và cả dân tộc.

* Như vậy bản chất công nhân của Nhà nước ta bao hàm cả tính nhân dân và tính dân tộc.

- Tính nhân dân:

- + Nhà nước của dân, do dân lập nên và nhân dân tham gia quản lí.
- + Nhà nước thể hiện ý chí, lợi ích và nguyện vọng của nhân dân.
- + Nhà nước là công cụ chủ yếu để nhân dân thực hiện quyền làm chủ của mình.

- Tính dân tộc:

- + Kế thừa và phát huy những truyền thống, bản sắc tốt đẹp của dân tộc.
- + Có chính sách dân tộc đúng đắn, chăm lo lợi ích mọi mặt cho các dân tộc trong cộng đồng dân tộc Việt Nam
- + Thực hiện đại đoàn kết dân tộc....

Câu hỏi (trang 79 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung trách nhiệm của công dân trong việc tham gia xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam: Là công dân trẻ tuổi đang ngồi trên ghế nhà trường, em thấy mình cần

có trách nhiệm gì trong việc tham gia xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam?

Trả lời:

- Để tham gia xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, là công dân trẻ tuổi đang ngồi trên ghế nhà trường, em thấy mình cần phải:

+ Gương mẫu thực hiện và tuyên truyền, vận động mọi người thực hiện tốt đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của nhà nước.

+ Tích cực tham gia các hoạt động: xây dựng, củng cố, bảo vệ chính quyền, giữ gìn trật tự, an toàn xã hội.

+ Phê phán, đấu tranh với những hành vi vi phạm pháp luật

+ Thường xuyên nêu cao tinh thần cảnh giác trước những âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch.

+....

Phần 2: Bài tập cuối bài

Câu 1 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Trong lịch sử xã hội loài người, nhà nước xuất hiện từ khi nào? Tại sao khi đó nhà nước xuất hiện?

Trả lời:

- Trong lịch sử xã hội loài người, nhà nước ra đời khi xuất hiện chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất, khi xã hội phân hóa thành các giai cấp, mâu thuẫn giữa các giai cấp ngày càng gay gắt đến mức không thể điều hòa được.

- Khi đó nhà nước xuất hiện vì:

+ Khi lực lượng sản xuất phát triển, xuất hiện sản phẩm lao động dư thừa, quá trình tư hữu tài sản diễn ra, chế độ tư hữu hình thành, phân chia xã hội thành hai giai cấp đối lập nhau: giai cấp bóc lột và giai cấp bị bóc lột. Mâu thuẫn giữa hai giai cấp ngày càng gay gắt, không thể điều hòa được. Để duy trì trật tự và quản lý một xã hội đã có những thay đổi rất căn bản ấy đòi hỏi phải có một tổ chức với quyền lực mới do giai cấp chiếm ưu thế về kinh tế lập ra để thực hiện sự thống trị giai cấp, làm dịu bớt sự xung đột giữa các giai cấp và giữ cho sự xung đột đó nằm trong vòng “trật tự”, bảo vệ lợi ích và địa vị của giai cấp mình, đó chính là Nhà nước.

Câu 2 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Giải thích tại sao nhà nước mang bản chất giai cấp của giai cấp thống trị? Cho ví dụ minh họa?

Trả lời:

* Nhà nước mang bản chất giai cấp của giai cấp thống trị vì:

- Theo quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lê Nin, nhà nước là sản phẩm của xã hội có giai cấp, do đó nhà nước bao giờ cũng mang bản chất giai cấp thống trị. Điều này được thể hiện rõ ở việc:

+ Nhà nước là bộ máy dùng để duy trì sự thống trị của giai cấp này đối với giai cấp khác. Sự thống trị xét về mặt nội dung thể hiện ở ba mặt: kinh tế, chính trị, tư tưởng. Để thực hiện sự thống trị của mình, giai cấp thống trị phải tổ chức và sử dụng nhà nước để duy trì quyền lực kinh tế, chính trị và tư tưởng của mình đối với toàn xã hội. Bằng nhà nước và thông qua nhà nước, giai cấp thống trị về kinh tế trở thành giai cấp thống trị về chính trị và tư tưởng; ý chí của giai cấp thống trị được thể hiện thành ý chí nhà nước, bắt buộc mọi thành viên trong xã hội phải tuân theo.

+ Nhà nước là bộ máy trấn áp đặc biệt của giai cấp này đối với giai cấp khác. Bất kì nhà nước nào cũng có những lực lượng đặc biệt được vũ trang như quân đội, cảnh sát,... Để bảo vệ địa vị thống trị và lợi ích của mình, giai cấp thống trị sử dụng những lực lượng đặc biệt đó đàn áp sự phản kháng của các giai cấp bị thống trị.

- Ví dụ: Nhà nước ban hành Hiến pháp và pháp luật mang tính bắt buộc, được nhà nước bảo đảm thực hiện, ai làm trái sẽ bị xử phạt theo đúng quy định của pháp luật..

Câu 3 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là gì? Tại sao nói nhà nước ta mang bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân rộng rãi và tính dân tộc sâu sắc?

Trả lời:

- Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân, quản lí mọi mặt của đời sống xã hội bằng pháp luật, do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo.
- Nói nhà nước ta mang bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân rộng rãi và tính dân tộc sâu sắc vì:
 - + Nhà nước ta là nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, thành quả cách mạng của quần chúng nhân dân lao động do giai cấp công nhân thông qua chính đảng của mình là Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo.
 - + Nhà nước ta là nhà nước của dân, do dân và vì dân, do nhân dân lập nên và nhân dân tham gia quản lí; nhà nước thể hiện ý chí, lợi ích và nguyện vọng của nhân dân, là công cụ chủ yếu để nhân dân thực hiện quyền làm chủ của mình.

+ Trong tổ chức và thực hiện, nhà nước ta kế thừa và phát huy những truyền thống, bản sắc tốt đẹp của dân tộc, Nhà nước có chính sách dân tộc đúng đắn, chăm lo lợi ích mọi mặt cho các dân tộc trong cộng đồng dân tộc Việt Nam và thực hiện đại đoàn kết dân tộc, coi đoàn kết dân tộc, đoàn kết toàn dân là đường lối chiến lược và động lực to lớn để xây dựng và bảo vệ tổ quốc.

Câu 4 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam có những chức năng cơ bản nào? Chức năng nào là cơ bản nhất? Tại sao?

Trả lời:

- Các chức năng cơ bản của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam:

+ Chức năng bảo đảm an ninh chính trị và trật tự, an toàn xã hội. Để xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, Nhà nước ta sử dụng toàn bộ sức mạnh của mình để phòng ngừa, ngăn chặn mọi âm mưu gây rối, phá hoại, bạo loạn, xâm hại đến nền an ninh quốc gia, đến sự ổn định chính trị trong nước, bảo đảm giữ vững an ninh chính trị, an toàn xã hội, tạo điều kiện hòa bình, ổn định cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta.

+ Chức năng tổ chức và xây dựng, bảo đảm thực hiện các quyền tự do, dân chủ và lợi ích hợp pháp của công dân.

- Tổ chức xây dựng và quản lí nền kinh tế xã hội chủ nghĩa.

- Tổ chức xây dựng và quản lí văn hóa, giáo dục, khoa học.
- Tổ chức xây dựng và bảo đảm thực hiện các chính sách xã hội.

Xây dựng hệ thống pháp luật để đảm bảo thực hiện các quyền tự do, dân chủ và lợi ích hợp pháp của công dân.

- Hai chức năng trên có mối quan hệ hữu cơ và thống nhất với nhau, trong đó có chức năng tổ chức và xây dựng là căn bản nhất, giữ vai trò quyết định.
- Bởi vì, với nhà nước xã hội chủ nghĩa, chức năng đảm bảo an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội “mới chỉ là những công việc quét dọn trước khi xây dựng, chứ chưa phải là đích thân việc xây dựng” như Lê-nin đã khẳng định.

Câu 5 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Vai trò của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong hệ thống chính trị ở nước ta như thế nào?

Trả lời:

* Để hiểu được vai trò của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong hệ thống chính trị ở nước ta thì chúng ta phải nắm được:

- Hệ thống chính trị là tập hợp các thiết chế chính trị, bao gồm nhà nước, các đảng phái chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội có quan hệ gắn bó hữu cơ và tác động qua lại lẫn nhau nhằm thực hiện quyền chính trị của giai cấp cầm quyền.

- Hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay bao gồm: Đảng Cộng sản Việt Nam, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội khác như: Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam, Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh,

- Là một yếu tố cấu thành hệ thống chính trị, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam có những vai trò sau:

+ Thể chế hóa và tổ chức thực hiện đường lối chính trị của Đảng Cộng sản Việt Nam; thể chế hóa và thực hiện quyền làm chủ của nhân dân.

+ Tổ chức xây dựng xã hội mới – xã hội xã hội chủ nghĩa.

+ Là công cụ hữu hiệu để Đảng thực hiện vai trò của mình đối với toàn xã hội

+ Là công cụ chủ yếu của nhân dân trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Câu 6 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Mỗi công dân cần phải làm gì để góp phần xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở nước ta?

Trả lời:

- Để góp phần xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa công dân cần phải:

+ Gương mẫu thực hiện và tuyên truyền, vận động mọi người thực hiện tốt đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

- + Tích cực tham gia các hoạt động: xây dựng, củng cố, bảo vệ chính quyền, giữ gìn trật tự, an toàn xã hội.
- + Phê phán, đấu tranh với những hành vi vi phạm pháp luật
- + Thường xuyên nêu cao tinh thần cảnh giác trước những âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch.
- +...

Câu 7 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Em hãy nêu những ví dụ thể hiện Nhà nước ta là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân.

Trả lời:

- Những ví dụ thể hiện Nhà nước ta là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân:
 - + Tất cả mọi công dân được sinh ra và lớn lên ở Việt Nam đều được hưởng quyền bình đẳng, quyền tự do ngôn luận, quyền bầu cử, ứng cử, quyền và nghĩa vụ học tập, lao động,...
 - + Khi nhà nước ban hành các quy định và bộ luật đều tiến hành trưng cầu dân ý, để mỗi người dân đều được đóng góp ý kiến, nhất là vào những hoạt động có liên quan đến bản thân mình.
 - + Các chính sách ban hành đều mang lại lợi ích cho nhân dân.
 - + Người dân đều được hưởng các chế độ ưu đãi, chế độ đãi ngộ.

+....

Câu 8 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Hãy nêu những việc làm của chính quyền địa phương nhằm phát huy quyền dân chủ của nhân dân mà em biết.

Trả lời:

- Những việc làm của chính quyền địa phương nhằm phát huy quyền dân chủ của nhân dân mà em biết như:

+ Các thủ tục hành chính liên tục được cải tiến tăng cường tính công khai, minh bạch; tiết kiệm thời gian, công sức, tiền bạc và chi phí đi lại nhiều lần gây tốn kém cho nhân dân.

+ Thực hiện bầu cử quốc hội và chính quyền địa phương các cấp, tính dân chủ thể hiện ở chỗ việc chính quyền địa phương sẽ tổ chức hội nghị lấy ý kiến nhận xét, tín nhiệm của cử tri nơi ứng cử viên công tác và cư trú. Tại hội nghị này, cử tri có quyền nhận xét, bày tỏ tín nhiệm đối với người tự ứng cử, người được giới thiệu ứng cử bằng cách giơ tay hoặc bỏ phiếu kín.

+ Khi thực hiện các công trình phúc lợi xã hội như làm cầu đường giao thông nông thôn, nạo vét cống rãnh, ... sẽ tổ chức họp lấy ý kiến trong địa phương, lần đầu bà con chưa thông thì họp tiếp; nếu 80% hộ dân đồng tình, có thể vận động nhân dân thực hiện....

+ Địa phương có các nhà văn hóa, khu thể thao để người dân đến sinh hoạt, giải trí..

+ Chính quyền địa phương quan tâm đến các gia đình chính sách, gia đình khó khăn như xây nhà tình thương, tình nghĩa, ...

+...

Câu 9 (trang 80 sgk Giáo dục công dân 11): Là một học sinh, em phải làm gì để góp phần xây dựng chính quyền vững mạnh ở địa phương mình?

Trả lời:

- Để góp phần xây dựng chính quyền vững mạnh ở địa phương mình, em sẽ:

+ Cố gắng học thật giỏi để sau khi lớn lên có thể góp phần nhỏ bé để xây dựng quê hương.

+ Tham gia tích cực các hoạt động tập thể ở địa phương như vệ sinh đường làng ngõ xóm, vận động người dân giữ gìn vệ sinh môi trường,...

+ Tham gia tuyên truyền kế hoạch hóa gia đình, tuyên truyền việc thực hiện tốt các đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước

+ Tham gia bầu cử Hội đồng nhân dân các cấp khi đủ tuổi

+ ...